

csán. Erre a lakosság meggyőzésén keresztül van mód, ezt elrendő pedig fel kell vázolni a patakok olyan új városképi és környezeti szerepét, amely számukra is elfogadható és kívánatos. És ez már nem vízimérnöki, hanem területrendezői, területszervezői feladatkör, mely valójában csak az épített környezettel foglalkozó emberek közös munkájaként lehet eredményes. Teljes szívvel remélem, hogy az általános tervezői gondolkodás forradalma előtt állunk és meggyorsíthatjuk a szemléletváltást környezetünk és voltaképpen saját érdekünkben.

Szücs Gábor

TÁJFORMÁLÓ ELKÉPZELÉSEK EURÓPÁBÓL

Jochen Bockemühl a Goetheanum természettudományi szekciójának vezetője immáron negyedik éve szervez nyári kurzusokat Dornachban tájrendezőknek, ökológus, biológus szakembereknek, tanároknak és olyan embereknek, akik valami oknál fogva nem érzik teljesnek a természettudomány ma ismert megismerési fogalmait, ill. megismerési útjait.

A délelőtti előadások és a délutáni közös műhelymunka után az esti órákban a résztvevők alkalmat kapnak arra, hogy beszélhessenek a társaságnak munkáikról, elképzeléseikről. Most a két éve elhangzott gondolatok közül elevenítek fel példaként kettőt.

PETER HENN: A különböző biotópokban élő növények, s állatok értékelhetőségéről

Szerte a világon – a természeti egyensúly megbomlásának konstatálásaként – a természeti ökoszisztémák elszegényedésének megállítására, a fontosnak ítélt vagy megfogyatkozott számú élőlényeket az ember megpróbálja megvédeni. A védelem jellemző formája, hogy helytől és természeti, környezeti feltételektől függetlenül – az ország területén belül egységesen – ad az élőlényeknek egy pénzben kifejezett értéket.

Németországban egy hasonló statikus rendszer használhatatlanságát felismerve kidolgozták az élőlények értékelhetőségének egy más szempontú rendszerét. Lényege abban áll, hogy egy élőlény értékét mindig az adott élőhelyre vonatkozóan határozták meg. Először megvizsgálták a szukcesszió fejlődési fokának megfele-

lően betöltött szerepét, fajgazdagságát, egyediségét, a nem természetes fejlődési tendenciákkal szembeni tűrőképességét, stb.

A vizsgálati szempontokhoz érték kategóriákat rendelve összezszerűsítették egy-egy élőlény értékét, egy „eredeti” biotóp állapothoz viszonyítva. Ezzel a módszerrel megkapott értékeket nemcsak a védett élőlények esetében érvényesítették, hanem praktikusán a gazdasági élet más területén is. Pl.: egy növénytakaróval fedett helyen létesülő új beruházás esetén a terület egészére határoznak meg egy értéket, amelyet márkában (DM) fejeznek ki. A természet károsításáért ezt az összeget kell a beruházónak természetvédelmi célokra, rekultivációra fordítani. Ezáltal kénytelen az ember tudomást szerezni arról, hogy nemcsak az általa hasznosnak ítélt dolgoknak van értéke és szerepe a világban.

ULF WAGNER: Élősövények a tájban

A nyugat-európai racionális területkihasználás, a kelet- és közép-európai nagy táblás monokultúras gazdálkodás azt eredményezte, hogy a régen oly fontos és magától értetődő határmezsgyék, sövények eltűntek a tájból.

Ma különféle hatásokra és megfontolások alapján ezeket újra előszeretettel ülteti az ember, de valódi jelentőségüket, s a bennük rejlő lehetőségeket még csak most kezdi újra felfedezni. Ulf Wagner felvillantott néhányat azokból a szempontokból, amelyek irányt adóak lehetnek számunkra.

Az élősövényeket valódi élettérként kezeli, s nemcsak mint határproblémát, határoló képződményt, vonalas létesítményt. Mint élettér felépítésénél fontos figyelembe venni a talaj szerkezetét, kémiai összetételét. Minimum 30-40 cm mélységből kell talajmintát venni, mert ez ad igazán fontos információkat számunkra. A növények gyökere ültetés után ebben a közegben találkozik először új otthonával, mely egész életére kihatással van. A növények kiválasztásánál a talaj összetétele az egyik igen fontos meghatározó elem.

Lényeges a fényviszonyok változatossá tétele, a környezetükkel összhangban történő kialakítása.

A növények kiválasztásánál a természeti szempontokon kívül fontos, mit mire lehet használni, milyen a kulturális kötődés – milyen fát és a köré mit ültettek. Felhasználhatjuk még azon ismereteinket, melyek a magnetizmus, elektromosság, radioaktivitás és a növények kapcsolatára vonatkoznak.

Egy-egy vezérnövény kiválasztásánál a talajjal összefüggésben arra is figyelhetünk, hogy milyen növények szeretnek élni alatta, körülötte, s azon a területen milyen növényeknek a megjelenése lenne kedvező, mind a szántók életében, mind az egyes gazdálkodási módok számára.

Az így kialakuló gazdagabb élettér kihatással van a szántók életére, vízháztartására, és a tágabb környezetre.

A 44-47. oldalakon (és a címlapon) látható felvételeket Hevesy Iván készítette, akinek Magyar tájképek című kötetében (Kner, Gyoma. 1941.) jelentek meg.